

VINTILĂ I. C. BRĂTIANU

278821

Inu. 73859

INTERESELE ROMÂNIEI

IN

ACTUALUL RĂSBOL

Donațiunea
ION BOGDAN

BUCUREȘTI
EDITURA INSTITUTULUI DE
ARTE GRAFICE „FLACĂRA”
STR. CÂMPINEANU No. 40 . . .

1914

1947

CONFERENCE DES ETUDIANTS
DE LA FACULTE DE THEOLOGIE
DE LA UNIVERSITE DE CLUJ

**Conferință desvoltată la Cercul de studii P. N. L.
Miercuri 3 Decembrie 1914.**

Interesele României în actualul război

Nu voi răspunde așteptărilor d-v. prin declarații sensaționale și nici nu voi avea pretenția, pe care o au mulți azi de a arăta care să fie atitudinea imediată a României în grelele și importante momente prin care trecem.

Nu pot face aceste destăinuiri fiind-că nu am la dispoziția mea actele care să-mi permită să cunosc în amănuntele ei atât situațiunea diplomatică internațională — acea nevăzută — cât și acțiunea Statului român. Intr'un moment de așteptare cum este acel prin care trecem, putem să cercetăm interesele noastre puse de evenimentele actuale, să le arătăm importanța lor relativă, chiar să facem presupuneri asupra rezolvărei lor după diferite situațiuni ce ar naște, adică să formăm o conștiință națională unitară și cât mai puternică; nu cred însă că ar fi în interesul țării, să fixăm care să fie acțiunea noastră de mâine în amănuntele sale. Ar fi o greșeală ce am face fiind-că evenimentele de azi pot fi diferite de

cele ce vor urma și fiind-că nu văd ce interes am avea să ne desvăluim această acțiune, chiar când am putea-o cunoaște dinainte în amănuntele ei.

Iată de ce deci voi căuta să examinez în mod obiectiv, numai chestiunile puse de războiul actual interesând România.

Țin în acelaș timp să reamintesc și de rândul acesta, că Cercul de Studii nu i-a nici o răspundere pentru părerile membrilor săi. Vă rog deci să nu vedeți în studiul ce voi face și concluziile ce voi trage decât păreri personale ale mele.

Înainte de a intra în materie, țin să declar că dacă nu voi vorbi, ca alții nici de principiile de umanitate, de libertate, de apărare a raselor, a culturii sau a democrației, nu o fac fiindcă cred că România nu ar avea și ea un rol în înaintarea civilizațiunii omenirii, dar fiindcă în situația complicată și primejdioasă de astăzi trebuie să ne limităm acțiunea noastră la cea posibilă în condițiunile grele în care ne aflăm. Să nu alergăm după roade care nu ar fi în proporție cu efortul ce ni se cere și să pierdem din vedere pe altele indispensabile asigurării existenței statului și a neamului nostru. Cred că servind și apărând aceste din urmă interese, servim în mod real pe acelea ale civilizațiunii europene.

Să luăm pilda cârmaciului care pe o apă liniștită poate să se gândească la casa lui depărtată și la ziua de mâine, când însă furtuna vine el nu mai are decât o grijă, cea a stâncilor a-

propriate de care poate să-și sfărâme vasul dacă nu va ști să cârmuiască cu dibăcie.

Trebue să fim cu grijă și cu cumpătate mare, să punem toată dibăcia de care suntem capabili, fiindcă vârtoarea este mare și mai puternică de cât ori când și stâncele împrejurul nostru se ridică tot mai înalte.

Lupta care se dă are un îndoit caracter: unul mondial care privește domnia mărilor și a continentelor îndepărtate și altul continental pentru preponderența politică în Europa pe care și-o discută două imperii mari și pline de viață, Rusia și Germania. Cel dintâi caracter al conflictului nu ne interesează decât indirect; cel de-al doilea punând în joc două state cu o politică orientală bine hotărâtă își va produce efectele lui în primul rând în Orientul Europei de a cărui soartă suntem atât de legați. De altfel era logic ca conflictul între marile puteri europene ca în ori și ce luptă de forțe și de curențe să își găsească ieșirea pe calea unde întâlnește mai puțină rezistență, acolo unde situația este mai nehotărâtă. Din întregul continent orientul Europei este partea cea mai puțin consolidată, iar frământări încă recente au lăsat aci un echilibru puțin stabil și pe cari orice sguire mai puternică trebue să-l periclitizeze din nou.

Deci în afară de orice amestec al statelor balcanice în războiul actual, luptele de pe câmpiile mai depărtate erau să pue chestiuni ce ne interesau. Răsboaele din 1912 și 1913 au pus în joc lichidarea imperiului otoman din Europa, li-

chidare care s'a făcut aproape în total lăsând deschise pentru viitor două chestiuni de interes european: reducerea imperiului otoman la strâmta fășie de pământ dela gurile Enosului și până lângă Capul Midia, care a pus și mai bine în vedere interesul european ce a rămas nerezolvit în strâmtorile dela Constantinopoli; cealaltă chestie europeană privea situația creiată Austro-Ungariei prin închiderea drumului spre Salonic și prin întărirea statelor naționale balcanice.

Puterile întrunite la Londra în Decembre 1912 și Ianuarie 1913 au vrut să ridice conflictului balcanic orce caracter care ar fi putut stârni interesele vreunui stat mare; de aceea ele nu s'au ocupat decât de limitele exterioare ale teritoriilor luate din imperiul otoman, oprind pe Bulgari să păstreze Rodosto pe Marea de Marmara și să deschidă astfel chestia strâmtorilor, pe Muntenegreni să ia Scutari și pe Sârbi să iasă la Adriatica; să creia în acelaș timp statul efemer albanez, grație căruia să spera să se adoarmă interesele rivale ale Italiei și Austro-Ungariei. Impărțirea teritoriilor luate dela Turci s'a făcut prin Pacea dela București.

Cea dintâi pace a lăsat deschis procesul cel mare dintre puteri; cea de a doua altoită pe soluțiile șubrede ale celei d'întâi, lăsa de asemenea deschis un alt proces local între statele balcanice.

Origina conflictului general de astăzi fiind războiul austro-sârb a pus dela început în joc inte-

reșele balcanice de care am vorbit mai sus și deci cele două tractate de pace care au urmat primului și celui de al doilea război balcanic. Ele ne mai pot interesa astăzi?

Pacea dela București a reprezentat mai înainte de toate izbânda unui nou principiu în dreptul public european: neatârhnarea statelor mici de cele mari în ceea ce privește interesele lor imediate. Sub formula simplă: «Peninsula Balcanică a Balcanicilor», statele mici și-au câștigat un drept pe care cu toții avem interes să-l păstrăm și în viitor.

Ăcelaș tratat a căutat în limitele exterioare hotărâte de pacea dela Londra și fără a se atinge în ceva de aceste limite, să stabilească un echilibru stabil între statele balcanice. S'ar părea că România ne mai având nici o aspirație teritorială la sud de Dunăre, în afară de hotarele ei actuale, ea s'ar putea desinteresa la menținerea acestui echilibru. El ne interesează însă prin influența acestui echilibru asupra strâmtoarelor dela Constantinopol și prin asigurarea Dobrogei atât de necesară pentru noi, deținătorii gurilor Dunării. Dar ca și în mecanică, unele echilibre sunt prin ele singure stabile, cu un caracter static, acelea unde nu mai este nevoie de intervenția nici unei forțe pentru menținerea lor; iar altele dinamice, mai puțin bine stabilite și cărora le trebuie forțe suplimentare pentru a fi păstrate. Cu părere de rău trebuie să recunoaștem că echilibrul așezat prin pacea dela Bucu-

rești este de această a doua categorie. Altoit pe bazele artificiale ale tratatului din Londra, echilibrul cel nou nu era de sine stătător, ci cerea forța armelor pentru menținerea lui.

În cererile Bulgariei la congresul dela Londra au apărut adevăratele aspirații ale acestui regat. Bulgaria voia să ia pe lângă Adrianopol, cea mai mare parte a Macedoniei, Salonicul și Cavala și punea un început de stăpânire pe strâmtori prin portul de pe Marea de Marmara, Rodosto. Regatul vecin relua astfel tradiția țărilor Simion cel Mare, a lui Samuel și a lui Ioanițiu, care cerând titlul de «Basilevs» și un patriarh bulgar, se considerau ca moștenitorii naturali ai Byzanțului slabit. Interesele puterilor mari au înlăturat chestia Rodostului, dar congresul dela Londra a lăsat în suspensie ieșirea la Marea Egee. Lupta din 1913 a fost pentru această ieșire. Dacă Serbia își vedea deschisă calea ei naturală spre Marea Adriatică de sigur că ea ar fi menținut clauzele învoirii ce încheiase cu Bulgaria și s'ar fi mulțumit cu partea vestică a Macedoniei. Impingerea silită a sârbilor spre Vardar și Marea Egee a creat conflictul cu Bulgaria și a condus la alianța Serbiei cu Grecia. Rivalități mai reale existau însă între acest din urmă regat și cel bulgăresc. Având de aici înainte hotare comune, aceste state reluau după sute de ani lupta de altă dată dintre basileii byzantini și țarii bulgari, luptă care avea ca

scop final domnia la Constantinopol și în Marea Egee.

În doua zi după primul război balcanic această luptă s'a dat în jurul posesiunii Salonicului și Cavalei. Grecia luă cu armele aceste două porturi pe cari i le atribuia ulterior și pacea dela București, fără însă a avea și hinterland-ul lor. Această soluție artificială care făcea să depindă aproape tot traficul acestor porturi de teritoriul altor state influențează toată atitudinea actuală a statelor balcanice dela sudul Dunării. Grecia este mai interesată decât Serbia ca Bulgaria doritoare să stăpânească într'o zi Salonicul și Cavala, să nu ocupe tot teritoriul interior și căile de acces de care depind aceste două porturi.

Din această cercetare se poate vedea dacă încercările de reconstituire a unui bloc balcanic pot avea sorți de izbândă și dacă declarațiunile oamenilor de stat răspunzători din cele trei regate, d-nii Venizellos, Ghenadieff și Pasici, că ei nu văd puțința unei noi învoeli pașnice nu trebuesc considerate ca mai temeinice de cât visurile unor alți oameni politici cari iau drept realitate dorințele lor.

Menținerea păcii dela București nu mai depinde astăzi de declarațiile diferitelor state interesate, ci de evenimentele ce se vor desfășura. Această menținere, adică păstrarea unui echilibru normal și natural corectând anomaliile de care vorbeam mai sus, depinde în primul rând de vic-

toria Serbiei, care căpătând o ieșire la Marea Adriatică ar putea ceda din teritoriul luat peste apa Vardarului; în al doilea, de evenimente care să prezinte Greciei păstrând o fruntarie comună cu Bulgaria astfel de compensații încât dând a-cestia o parte din hinderland-ul Salonicului și Cavalei, să poată ceda de fapt și o parte din drepturile ei asupra acestor porturi Ținând însă seamă de temperamentul caracteristic al celor două popoare, ni se pare că asupra acestui punct cu greu se va găsi o rezolvire pașnică, sau se va păstra răbdarea necesară pentru a aștepta evenimentele cari ar trebui să înlesnească fără război această învoire.

Din această expunere credem că reiese în ce limite putem aplica formula de care s'a vorbit atâta, dela o vreme încoace: renunțarea la pacea dela București. Dacă această renunțare comportă o mai bună și mai dreaptă repartizare a teritoriilor luate, negreșit că nu avem nimic de obiectat, dacă ea însă ar trebui să atragă o slăbire fără compensare a statelor balcanice și o periclitare a celor două mari interese ale noastre, chestia strâmtoarelor și a Dunării prin asigurarea Dobrogei, atunci nu credem că această renunțare să fie nici posibilă, nici folositoare pentru noi. Nu trebuie să uităm cu atâta înlesnire evenimentele dureroase din 1912, protocolul dela Petersburg și interesele reale și importante ale noastre pe care războaiele balcanice și pacea dela București le-au pus în joc. Aceste interese trebuiesc însă coordo-

nate cu acelea și mai mari pe care le-au ridicat evenimentele actuale.

Intrarea Turciei în conflictul general pune și mai în lumină efectele pe cari acest conflict le poate avea asupra slăbiciunilor latente cari există în Peninsula Balcanică. Participarea la război a celor două state care ocupă extremitatea nord-vestică a acestei peninsule, aspirațiunile Bulgariei asupra Macedoniei și a Greciei asupra insulelor Mării Egee, cu greu va înlătura întinderea focului și în aceste regiuni. În declarațiile de neutralitate ce se fac astăzi, trebuie să vedem mai mult măsuri de cumpătare și prevedere. Fiecare din statele încă nebeligerante își dau seama că războiul general va dăinui încă în cursul anului viitor, că efortul ce ele ar face astăzi de bunăvoie ar fi prematur, istovind forțele lor, care ar fi astfel slăbite pentru ziua de mâine când se va cere efortul decisiv. Prevăzătoare, ele înțeleg cât de utilă le poate fi perioada actuală de cruțare și de pregătire încontinuu și câte foloase are un stat ca intrând în război să aibă pe vrăjmașul său angajat d'inainte, adică cu intențiile dezvăluite.

Aceste state așteaptă cu arma la picior nu numai perioada mai decisivă din primăvară, dar mai cu seamă angajarea mai complectă a Turciei pe fronturile mai depărtate ale Caucazului și ale Egiptului, precum și efectele ultime ale războiului Austro-Sârb. Ele înțeleg că oricare ar fi succesele lor de astăzi, rezultatele finale, dacă nu vor

fi concordante cu acelea ale războiului general, vor fi pierdute în vânt și fără rezultat statornic pentru roadele dobândite pe câmpul de luptă.

Intrarea Turciei în luptă pune în joc chestia strâmtorilor și regimul ei viitor, sub o formă mai radicală, legându-o de chiar existența statului Otoman. Lupta între Rusia și Turcia nu mai este de fapt lupta tradițională începută sub Petru-cel-Mare între Cruce și semi-lună, ci mutarea luptei de preponderență între Germania și Imperiul Moscovit. Acest războiu se face nu numai pentru Germania, dar sub conducerea ofițerilor germani, și cu vasele, tunurile și aurul german.

Chestia strâmtorilor ia astfel din cauza slăbiciunii Turciei un caracter de imediată actualitate. Stăpânirea unei trecători depinde însă de stăpânirea ambelor maluri ale acestei trecători, de care depinde și siguranța Constantinopolului, oraș cu o populație de 1.500.000 de locuitori. Orice regim s'ar stabili la strâmtori el va depinde de forturile dela intrarea Bosforului și a Dardanelelor și de armata de pe ambele maluri care trebuie să le apere.

În aceste condiții aspirațiile celor două imperii rivale nu pot găsi satisfacție decât prin o stăpânire teritorială de fapt, dacă nu chiar de formă. Rusia pe calea Asiei Mici întinzându-se prin Armenia și coasta de sud a Marii-Negre, Germania apărându-și interesele economice și financiare, pe care le-a pus în Asia Mică și în deosebi în calea ferată a Bagdadului care pornește dela Haidar-

Paşa în faţa chiar a Constantinopolului. Din cauza dificultăţilor dintre marile puteri pentru a se pune de acord şi rezolva chestiunea teritorială legată de strâmtori şi de un oraş de importanţa Constantinopolului poate că Turcia va rămâne, în formă, încă stăpâna coastelor Bosforului şi a Mării de Marmara; atitudinea ei actuală însă o va conduce desigur la o tutelă severă. Această tutelă va fi a puterilor Triplei Înțelegeri după soluţia dată de Rusia şi cu influenţa preponderentă a acestui imperiu în caz de învingere a Triplei Înțelegeri, va fi o tutelă directă a Germaniei în caz de succes al Dublei alianţe.

Aceeaşi participare a Turciei la război pune şi chestiunea regimului Mării Negre. Europa vrând după războiul Crimeei să stăvilească puterea flotei ruseşti a transformat de fapt această mare într'un lac închis, unde nu pot naviga decât vasele de războiu construite în şantierelor ruseşti sau cele amice Turciei.

Acest regim a silit pe Rusia să mobilizeze pe această mare o flotă mai puternică decât dacă avea eşirea la marea liberă.

În această privinţă trebuie să tragem învăţături din luptele navale actuale. Statul care deţine cheile basinului este de fapt stăpânul aceluiaşi basin. Baltica este un lac german, Marea Nordului şi Mâneca un lac englez, Mediterana în stăpânirea celor ce deţin Gibraltarul, Malta, Ciprul şi Canalul de Suez. Tot astfel trebuie să prevedem că stăpânitorii Mediteranei răsăritene şi a strâmto-

rilor vor fi de fapt stăpânii Mării Negre. Slăbirea Turciei în secolul al XVIII și al XIX corespunzând cu eșirea Rusiei la Marea Neagră și organizarea unei flote comerciale rusești, a făcut ca prin excepție deținătorul strâmtorilor să nu fie de fapt și stăpânul Mării Negre.

* * *

Am arătat care sunt interesele lăsate în suspensie de războaiele balcanice din 1912 și 1913, și pe care forțamente orice conflict între Marile Puteri trebuia să le pue din nou în discuție; am văzut pe acelea căroră intrarea Turciei în luptă le dă un caracter și mai viu de actualitate.

Deși primul război balcanic ca și al doilea nu era purtat decât de statele făcând parte din Peninsula Balcanică sau în imediata ei apropiere cum eram noi, efectele tratatelor prin care se încheiau aceste războaie nu putea să nu atingă interesele Austro-Ungariei, stat nebeligerant, dar care prin stăpânirea Bosniei și Herzegovinei, prin întreaga ei politică dela 1866 încoace era interesată de noua situație ce se creia în Balcani.

Înțelegerea din Februarie, Iunie și August 1912 a statelor balcanice în contra Turciei se făcuse fără știrea Austro-Ungariei și sub auspiciile rivalei sale, Rusia; succesele dobândite în acest întâiu război erau deci o scădere a prestigiului imperiului dualist, iar situația lui îngreunată și prin unele greșeli care precedaseră conflictul balcanic. Incredzătoare în menținerea statului-quo te-

ritorial în Turcia, Austria deodată cu anexarea Bosniei și Herzegovinei în 1908 părăsise și Sandgiacul Novi-Bazar, care pe de o parte despărțea Serbia de Muntenegru, pe de alta permitea imperiului vecin — păstrând drumul spre Salonic și un teritoriu sub suzeranitatea Turciei — să aibă un amestec direct în ziua împărțirii ținuturilor europene ale Imperiului Otoman.

Ocuparea Sandgiacului de trupele sârbo-muntenegrene și împărțirea lui între aceste două state au închis drumul Austro-Ungariei spre sud-est. În fața faptului împlinit acest imperiu a căutat să lase o poartă deschisă cel puțin pentru viitor, obținând dela conferința puterilor oprirea Serbiei de a eși la Marea Adriatică și crearea statului Albanez sub ocrotirea Italiei și a lui.

Se știu urmările noului conflict, care se sfârșește prin războiul din Iunie și Iulie 1913 și prin pacea încheiată în București. Din acest conflict în care Austro-Ungaria luase dela început partea Bulgariei, Serbia eșea moralmente mărită prin victoriile sale, și materialmente prin ocuparea aproape a celei mai mari părți a Macedoniei, iar autoritatea imperiului vecin sdruncinată prin noua învingere morală ce suferise. Acest succes al Serbiei era cu atât mai dureros pentru Austro-Ungaria cu cât acel regat din 1908, dela anexarea Bosniei și Herzegovinei, manifestase mereu și pe față revindcărilor sale asupra acestor provincii populate de sârbi.

Dar rezultatele războaelor balcanice cu un ca-

racter atât de național puteau aduce pentru statul eterogen austro-ungar primejdii și mai mari pentru viitor.

Acest imperiu se îngrijea cu drept cuvânt de noua situație ce se creiase la hotarele sale prin întărirea unor state cu caracter și o politică națională bine hotărâtă și cu o populațiune de același sânge cu o mare parte din popoarele locuind pe propriul său teritoriu. Întărirea statelor vecine, lupta din ce în ce mai aprigă pentru dominație între diferitele naționalități din Austro-Ungaria nu puteau să nu sporească forțele centrifuge care se manifestau de câtăva vreme în acest stat. Fără a lua parte de fapt la luptă, imperiul vecin eșea din această cauză și mai rănit din ultimele războaie balcanice.

Iată de ce instinctul lui de conservare trebuia să-l silească să profite de cel dintâiu prilej pentru a căuta să iasă din situația primejdioasă în care se pusese. Intr'una din ultimele ședințe ale Parlamentului italian, d-l Giolitti a comunicat un răspuns pe care îl făcuse Austro-Ungariei în August 1913, adică îndată după pacea dela București. Acest din urmă imperiu informând că va ataca Serbia, Italia răspunse că nu înțelege să urmeze în război pe aliata sa, căci nu era în cazul de legitimă apărare prevăzut de tratatul Triplei Alianțe. Acest răspuns a amânat războiul.

Al doilea prilej a fost găsit în asasinarea Arhiducelui moștenitor Franz-Ferdinand, când Italia n'a mai fost prevestită. Războiul Austro-Sârb este

astfel fel o urmare directă a situațiunii create de războaiele balcanice din 1912 — 1913.

Odată declarat, războiul austro-sârb nu putea să nu provoace conflictul general la care asistăm astăzi, fiindcă după cum am văzut în lupta imperiului vecin cu regatul sârbesc se ascundeau două chestiuni de o importanță mult mai mare și cu caracter european :

1. Politica orientală a Austro-Ungariei și indirect a Germaniei, și restabilirea eghemoniei sale politice și economice pentru păstrarea drumului ei spre Marea Egee prin Salonic și eventual Constantinopolul; asigurarea existenței și în viitor a statului eterogen, care vedea în întărirea regatelor naționale vecine, tocmai sdruncinarea organizației sale de stat învechită.

Prima chestiune impunea Rusiei amestecul său în conflict, a doua prin sprijinul pe care Germania spera să-l aibă din menținerea Austro-Ungariei, participarea aceluia imperiu la războiul ce începea,

Pe acest conflict cu caracter local austro-sârb s'au altoit în urmă toate rivalitățile politice și economice puternice dar care așteptau subțire. Și, astfel războiul s'a întins dela coastele extrem orientale ale Asiei până la cele extrem occidentale ale Europei, dela Oceanul Glacial până pe coastele Mării Roșii și ale Golfului Persic, și prin lupta din coloniile statelor beligerante am putea zice pe toată suprafața globului.

După cum am aratat la început această învălmășeală generală își va avea principalele sale

efecte teritoriale continentale în părțile mai puțin consolidate ale orientului Europei, adică în regiuni care interesează direct viața noastră de Stat și neam.

Dar și din aceste interese ale noastre trebuie să deosebim unele, deși foarte importante, dar mai depărtate sau a căror deslegare din cauza forțelor mari în joc nu o putem determina noi singuri, și altele mai imediate și în care, fie prin circumstanțele în care se prezintă, fie prin situația noastră privilegiată, putem avea un rol mai decisiv, dacă nu precumpănitor.

Iată de ce astăzi după trei luni dela război cred că pot trece repede asupra unor chestiuni mari ce se puteau pune la început, dar care astăzi în fața faptelor împlinite și a rolului ce putem avea ar fi o preocupare fără rezultate practice.

D-l M. Berlescu în interesanta conferință ce a făcut a arătat cauzele conflictelor între statele mai depărtate de noi. Nu contest influența pe care luptele dintre puterile cele mari o vor avea asupra rezultatului final al războiului, dar sunt silit prin titlul chiar al chestiunii ce tratez să mă limitez numai la interesele noastre puse în cauză de conflictul actual, adică la chestiunile pe cari războiul general le ridică și care privesc regiunile în care trăim. Iată de ce voi vorbi aproape exclusiv de conflictul în care intră statele vecine nouă: Rusia și Austria.

Efectele acestor lupte se vor resimți imediat asupra condițiilor de existență a trei state mari

din vecinătatea noastră: a Turciei, Austro-Ungariei și a Rusiei.

De cel dintâi este legată după cum am văzut chestia strâmtoarelor de celelalte o chestie de interes mai general, a echilibrării forțelor statelor mari vecine nouă și, altul de ordin mai imediat și mai grav pentru noi, pentru că pun în joc teritorii cu populații de același neam cu noi.

Se cunosc în trăsuri generale intențiile fiecărei grupări în caz de izbândă asupra regimului viitor în cele două imperii vecine nouă. Dubla alianță în afară de unele teritorii ce s'ar alipi statelor vecine, (Provinciile Baltice, Basarabia), vrea să reînființeze o grupare nouă de state slave în detrimentul Rusiei, state tampon între acest stat de o parte, Germania și Austro-Ungaria de alta. Ambele aceste state ar fi puse sub suzeranitatea sau cel puțin influența directă a Imperiului Austriac. Unul din ele este regatul Poloniei, căruia însă probabil nu i se vor alipi provinciile poloneze ale Prusiei, altul Statul Ucrainian care s'ar întinde dela hotarele Galiției și ar ocupa aproape toată partea meridională a Rusiei europene dela Nistru până lângă Don sau Caucaz. Turcia ar fi sub ocrotirea Germaniei întărită prin noi provincii ca Egiptul și Caucazul.

Intențiile Triplei Înțelegeri în ceea ce privește aceleași regiuni, ar fi de a relua provinciile poloneze dela Prusia și Austria și de a le alipi la cele rusești cu făgăduiala unei oarecare auto-

mii, precum și de a trece sub stăpânirea rusească directă toate teritoriile locuite de Ruteni, cum este cea mai mare parte din Galiția până în Carpați și o parte din Bucovina. Pentru slăbirea mai puternică a imperiului dualist și satisfacerea statelor vecine Tripla Înțelegere declară, cu oarecare rezerve, că va ajuta revendicările naționale. Rusia neavând teritorii de ocupat la Sud ea va ajuta desigur Serbia să ia Bosnia și Herzegovina, iar acordarea acestui regat unei ieșiri la Adriatică depinde de atitudinea finală a Italiei, precum de această atitudine va depinde și făgăduiala de a ajuta aspirațiile Italiei iridente. În legătură cu acest program de slăbire a statului vecin și cu atitudinea României ar fi determinată și soarta teritoriilor locuite de români. În sfârșit intrarea Turciei în luptă ar înlesni o eventuală împărțire a ei.

În faza de așteptare în care ne găsim, nu avem să arătăm ce este și ce nu este posibil, ce poate și nu poate fi trainic în niște programe de modificări atât de radicale. Ceea ce putem însă fără teamă prevedea este că, executarea lor mai mult sau mai puțin complectă depinde în primul rând de soarta armelor. Cu cât isbânda va fi mai puternică dintr'o parte, cu atât și intențiile vor fi mai complect executate și mai în favoarea celor puternici, iar soluțiile mai asigurate pentru viitor. În acelaș timp nu trebuie să uităm că odată ajunsă la pace, încheierile ei vor depinde de ocuparea anticipată a teritoriilor ce se vor ceda și

valoarea acestor încheieri de forțele armate care după războiu vor apăra aceste teritorii.

Am arătat intențiile probabile ale celor două grupări, pentru că din ele chiar reese că conflictul actual are la baza lui o cauză politică și nu de rasă.

Pentru interesul unora sau altora s'a cercat să se dea acestui război germano-austro-rus, caracterul luptei între germanism și slavism. Cred că acast caracter nu este tocmai cel adevărat. Bulgaria slavă face azi încă o politică mai apropiată de Germania și Turcia, decât de Rusia și Serbia; iar după cum am văzut mai sus Dubla Alianță năzuește să înființeze statele slave polonez și ucranian. Austro-Ungaria în care populațiunea slavă este într'o proporție atât de mare, ocrotește pe Ruteni în dauna Românilor în Bucovina, pe Slovaci în dauna Italienilor în Dalmația și Istria.

Din punctul de vedere al raselor pentru noi, care nu suntem nici germani, nici slavi, ci vrem să păstrăm caracterul nostru etnic, nu ne poate conveni întinderea în detrimentul neamului nostru a nici uneia din rasele străine nouă. Popor prolific și care am dat probă de rezistență în tot zbuciumatul nostru trecut, dacă vom ști și vom putea să trăim românește, nu avem să ne temem de absorbțiunea noastră prin alte rase. Dar prima condiție a acestei rezistențe în contra încălcărilor de rasă, este să ne întărim pe teren național în toate privințele, și în deosebi prin o dezvoltare culturală puternică și prin sporirea energiei sub

toate formele ale statului român; să asigurăm în sfârșit neamului nostru condiții normale de viață.

De aceea trebuie să dăm luptelor ce se desfășoară adevăratul lor caracter care nu este de apărare a unei rase ci de preponderență curat politică. Nu asistăm la lupta între slavism și germanism, ci panrusism și pangermanism.

Dar după cum am arătat nu mai este locul să cercetăm astăzi în mijlocul vijeliei dezlănțuite în cotro ar fi putut să fie mai bine servite interesele noastre. Nu noi vom putea determina în acest moment victoria celor 90.000.000 germani contra celor aproape de îndoșiți la număr slavi, nici a cui să fie eghemonia politică pe continent. Dorim după cum am spus să rămânem români și ne-am teme pentru regiunile în care trăim de preponderența exclusivă a oricui.

Indiferent de orice considerațiune de ordin speculativ astăzi după mai bine de 120 de zile de război suntem în fața unei situațiuni de fapt, de care nu putem să nu ținem seamă. Această situațiune a făcut să apară într'o lumină mai puternică interesele noastre care ar putea fi puse în joc sau primejduite și pe care le-am putea rezuma după cum urmează.

Măsurile de asigurare pe care Austro-Ungaria voia să le ia pentru viitorul ei au pus în lumină mai repede decât se credea, dacă nu chiar chestiunea existenței acestui stat, dar a unor transformări radicale pe care el ar avea să le sufere.

În timpul desfășurării evenimentelor Tripla Alianță a suferit o primă slăbire prin rămânerea în rezervă a Italiei și intrarea în acțiune a Angliei. Pe câmpiile de luptă orientale a apărut apoi o slăbiciune vădită a armatelor austro-ungare. Această slăbiciune s'a văzut mai întâi în lipsa de energie în ofensivă pe teatrul de război dela sud, și apoi în ajutorul continuu pe care Germania a trebuit să-l dea pentru oprirea în loc a armatei rusești pe frontul galițian. Dintr'un factor activ pe care Germania voia să-l întrebuințeze în contra armatelor ruse, se pare că Austro-Ungaria a devenit un factor pasiv cu care imperiul German trebuie să-și cheltuiască o parte din puternicele și bine organizatele ei forțe.

Această situație critică, datorită în primul rând slăbiciunii eșite la iveală a imperiului dualist a lăsat să se întrevadă că ori unde ar fi victoria, toate încercările ce s'ar face de a menține Austro-Ungaria în rolul ei de neatârnată preponderență pe care l'a avut până acum, nu ar putea reuși.

Evenimentele ne-au adus astfel aminte fazele prin care am trecut Europa și noi în 1912. Uitând că alianța balcanică lupta cu acel om bolnav pe care întreaga Europă cu atâta greutate îl menținea în mod artificial de peste 50 de ani, statele Europei făceau declarații formale de menținere a statului quo. A fost destul victoriile dela Kirkilise, Lulle Burgas și Kumanovo pentru ca toate proptelele artificiale ce se puseseră să cază dela sine și ca

teritoriul european al acestui stat să fie redus la aproape nimic.

Zdruncinările pe care Europa întreagă le suferă astăzi, a făcut să se cutremure mai puternic zidurile ale căror bază este mai slabă și a lăsat să se întrevadă pentru Austro-Ungaria posibilitatea unei desagregări puternice în caz de izbândă rusească.

Toată această situație luminată de flacărele războiului au făcut să apară pentru întreg poporul român, cât de primejdios ar fi fost pentru noi să ne aruncăm într'o vâltoare în care forțe așa de puternice sunt în joc și în ciocnirea cărora am fi putut fi cei dintâi zdrobiți. Instinctul de conservare și toate învățămintele trecutului sporeau grija ca angajamentele noastre să nu ne silească delă început să participăm la o luptă atât de mare.

Alte evenimente au venit să arate și mai limpede ce interese ale noastre pot fi puse în joc. Resistența întâlnită de Germani în Belgia, mobilizarea mai repede decât se credea a Rușilor au împiedecat aplicarea planului de război preconizat de strategii germani ca printr'un atac bruscat să se distrugă forțele franceze și înainte de concentrarea rusă la frontarie, armatele germane victorioase să fie transportate în Polonia. Germanii au fost siliți să transporte trupe înainte de a fi căpătat victoria și după ce Rușii intraseră în Galiția și Bucovina, luaseră Lembergul și asediaseră Przemisul. Ușurința cu care Rușii au trecut la început în Bucovina și peste Carpați

în Maramureș și Ungaria, a arătat, pe lângă rezistența slabă a Austro-Ungariei, în toată întregimea lor interesele populației române din acele regiuni, cât și puțința ca ele să servească alt scop decât acela a lor propriu. Evenimentele au pus astfel deodată în lumină chestiile vitale pentru asigurarea viețuirii noastre pașnice și a existenței neamului nostru pe care ele le puteau stârni.

Enervarea opiniei publice la care am asistat în acele momente era justificată, fiindcă treceam prin niște evenimente de o gravitate foarte mare și printr'o emoțiune cel puțin de aceeași intensitate cu aceia prin care trecuserăm în toamna anului 1912 și la începutul anului 1913. Și de rândul acesta dar cu mai mare gravitate, se puneau în joc fără de noi chestiuni care ne priveau pe noi; ca și atunci, deși nu aveam pretenția să putem menține singuri echilibrul în Orientul Europei, îl vedeam cu totul zdruncinat și interese mari de-ale noastre periclitate. Cu îngrijorare se arătau condiții noi de existență ce ni se puteau creia, dacă nu vom fi veghetori.

În mijlocul acestei ciocniri de forțe atât de puternice, România s'a găsit pusă în fața celor două soluțiuni posibile, după cum isbânda atârna într'o parte sau într'alta: Dubla alianță preconizând, după cum am arătat mai sus înconjurarea noastră din spre apus, nord și răsărit cu state subt înrâurirea directă a imperiului austro-ungar; vic-

toria Triplei Înțelegeri prin înaintarea armatelor ruse în Bucovina și Transilvania, ne făcea să întrevădem puțința în aceleași regiuni a unui alt regim iarăși de exclusivitate-

Ar fi fost o probă de nesimțire a conștiinței naționale ca să nu ne îngrijească această situație posibilă ce ni se creia. Ingrijorarea era cu atât mai mare, cu cât simțeam că acea situație era urmarea unui război în care participau la luptă, de pe atunci, peste 15 milioane de soldați. Simțeam cu toți că nu noi puteam singuri apăra interesele noastre puse în joc de ciocnirea marilor puteri, dar că, tocmai față de rezultatele acestei isbânde, trebuie pentru desechilibrul viitor ce se poate produce întărirea noastră ca stat. Războire a marilor puteri ce ne înconjoară nu putea să nu aducă slăbirea celei ce va fi învinsă. Nu mai vom putea găsi ca în trecut salvagardarea noastră numai prin interesele contrare ale vecinilor puternici și prin echilibrarea forțelor lor. Simțeam că numai prin întărirea noastră putem să ne asigurăm de aci înainte viitorul și să ne îndeplinim rolul european la gurile Dunării.

Ori care ar fi rezultatele războiului actual, el va aduce în regiunile ce ne înconjoară modificări puternice, care vor impune schimbarea completă a politicii generale europene din Orientul Europei. Desmembrarea Turciei europene, noul regim al strâmtorilor și al Constantinopolului, consolidarea încă plăpândă a regatelor balcanice vor transforma desigur condițiile de existență în a-

ceste regiuni. Aceste condiții ne impun și mai mult o întărire a noastră astfel ca să ne putem asigura cât mai mult prin noi înși-ne existența noastră. Interesele discordante ale statelor balcanice nu ne dau nădejdea posibilității unei confederațiuni balcanice. Siguranța noastră se va baza în viitor numai pe forțele noastre. Interese comune la momente date, vor putea servi de bază unor alianțe cu unele din statele vecine, în vederea unor anume scopuri,

România își va păstra și mâine marele interes european pe care ea îl reprezintă la guri e Dunării, ori care ar fi situația statelor dinprejurul nostru. Ea a probat că este un stat de ordine și de civilizație; dacă ea va avea în nouile condiții în care va fi pusă și forța necesară pentru îndeplinirea menirii ce i-o dă soarta ei geografică atunci negreșit că interesul tuturilor statelor mari va fi să ne ajute pentru ca nevoile europene dela gurile Dunării să fie salvardate. Cu cât apărarea lor se va bizui pe o populație mai tare și mai numeroasă cu atât ele vor fi mai asigurate.

În rezumat, precum o vijelie puternică vine odată să împrăștie negura și face să apară orizonturi mai depărtate, tot astfel și astăzi sguarditura la care asistăm a venit să arate în mod concret condițiile esențiale de existență ale neamului și ale statului român. Războiul turco-rus pune în joc chestia Dardanelor și a Mării Negre, prin care ne îndeplinim rolul nostru european

dela gurile Dunării; războiul austro-germano-rus pune în evidență nevoia noastră de a ne întări ca stat, de a ne apăra ca neam în contra coto-pirilor din orice parte ar veni. Numai unind aceste două interese și asigurându-le dezvoltarea lor pacinică și normală putem să ne îndeplinim menirea. Cea dintâi, asigurarea existenței neamului și sporirea puterii prin condiții favorabile de viață ca națiune, este o acțiune de conservare a unei energii care nu va putea însă să își dea roadele, decât dacă ne îndeplinim și a doua misiune, adică pe aceia de propășire, dacă acest popor nu va pune în deplină valoare situația lui excepțională la gurile Dunării. De cea dintâi sunt legate revendicările noastre naționale, de cea de-a doua, marea liberă, pentru ca gurile Dunării și întreg basinul acestui mare și frumos fluviu să nu fie o bogăție închisă. Din cetatea națională bine întărită și asigurată, să ne luăm sborul pentru a duce pe mările depărtate bogățiile de tot felul ce să scurg de pe pământul și prin porturile noastre.

Iată de ce grija noastră trebuie să meargă deopotrivă în ambele direcții.

Acestea sunt interesele noastre în mijlocul schimbărilor actuale. Cred că putem trage unele învățăminte din desfășurarea de până aci a evenimentelor în curs. O fac cu atâta mai lesne cu cât cred că concluziile mele nu vor fi decât concretizarea limpezirii ce se face din ce în ce mai mult în simțământul opiniei publice.

Prima concluzie și cea mai de căpetenie este că *răsboiul va dăinui* încă în cursul anului 1915. El se desfășoară pe o lungime de peste 500 km. în Franța, Belgia și Alsacia, pe alte aproape 1000 km. în Bucovina, Galiția, Polonia și Prusia Orientală, între Adrlatica și Marmara, în Caucaz, Golful Persic și Egipt, pe tot luciul mărilor și în coloniile depărtate. Se luptă state a căror populație totală este de aproape o jumătate de miliard și a căror putere armată se poate ridica la 20 de milioane de soldați. Iar conflictul ce s'a născut nu mai este azi pornit din certuri dintre monarhi sau mici revendicări teritoriale, ci pentru existența și eghemonia în lume sau pe întregul continent european.

Fiind în joc interese atât de mari, lupta dându-se pe fronturi atât de variate și de întinse, iar în luptă forțe atât de puternice, cum poate oare să-și facă iluzii unii oameni de stat, că pacea generală se va încheia la primele lovituri de tunuri? Domnia maritimă și comercială a Angliei în lume nu se va rezolvi până nu vor fi distruse sau capturate una din flotele de război; întietatea germană sau rusă pe continent până nu se vor istovi armatele încă neajunse la maximul lor de întărire. Tot astfel să nu ne bazăm părerile noastre pe o repede istovire economică a unora din statele beligerante sau pe revoluțiile sociale sau religioase care ar putea să le îngreuneze sarcina. Efectele istovirei economice vor veni desigur, însă nu înainte de recolta viitoare, care la rândul ei

ar putea asigura câteva luni încă de alimentare, iar zdruncinările sociale și religioase pe care războiul actual poate să le aducă, fie în țările industriale, fie în cele cu o populație fanatică, nu se vor manifesta decât după învingeri și după efectele crizei economice se vor resimți mai adânc. Entuziasmul și solidarizarea ce se manifestă de sus până jos în primele timpuri ale războiului nu se pot împrăștia cu așa multă înlesnire.

Să fim deci fericiți dacă pacea generală va fi încheiată în cursul anului 1915 și, dacă cum este de prevăzut, alte conflicte nu se vor altui și după această pace pe celelalte actuale. Precum am avut o pildă într'un cerc de acțiune mai restrâns — în războaiele balcanice — este greu ca un echilibru stabil să se așeze dela prima încercare, atunci când forțe atât de variate și de puternice sunt în joc.

Rezultatele finale ale războiului vor fi mai cu seamă datorite câmpurilor de luptă principale luate în totalitatea lor. Soarta Belgiei nu este desășezată, fiindcă Regele și guvernul ei sunt azi la Hâvre și fiindcă armata ei a fost respinsă în afară chiar de hotarele acestui regat. Nici chiar învingerea locală a Serbiei nu va decide soarta ei. Condițiile păcii vor fi în deosebi rezultanta învingerilor dintre statele mari și în perioada finală a războiului.

In aceste condiții și interesele în joc fiind foarte variate și complexe, trebuie în cursul evenimentelor să nu se piarză din vedere nici trăsăturile cele mari ale acțiunii ce se desfășoară, nici sco-

pul final la care voim să ajungem. Fazele unui războiu atât de întins și atât de lung pot aduce diferite evenimente foarte impresionante și cu aparență foarte gravă momentană, fiindcă se produc mai aproape de noi sau fiindcă privesc chestiuni pe care le cunoaștem sau ne interesează mai de aproape. Nu trebuie ca subț emoțiunea momentului să pierdem cumpătul atât de necesar azi și să ne angajăm într'o direcție, în care am putea stânjeni o acțiune mai importantă și mai decisivă ce trebuie să facem mâine. Să nu avem ochii ațintiți decât spre scopul final și cel mai mare; urmărind și evenimentele secundare, cărora să nu le dăm însă decât importanța ce merită în legătură cu acel scop final.

O a treia concluzie ce putem trage de pe acum din desfășurarea de până azi a evenimentelor este că *efectele chiar ale războiului nu vor fi de rândul acesta, atât de puternice, cât le arată dorințele sau iluziile dintr'o parte sau dintr'alta.* Izbânda Triplei Înțelegeri nu va aduce imediata și completa desființare a statelor din gruparea opusă și desarmarea generală. Interesele chiar ale unora din statele dintr'o alianță vor opune oarecare rezistență la unele soluțiuni radicale ce se pun înainte.

După trei luni de război în care o grupare nu a luat dela început o superioritate pronunțată asupra celeilalte, putem prevedea că războiul se va sfârși cu slăbirea ambelor alianțe, și că din cauza acestei slăbiri cei victorioși vor putea impune negre-

șit condițiile lor, însă nu atât de drastice, cât se păreau la început că vor fi. *Numai o intrare de noi forțe în război în momentele viitoare de istovire vor putea da într'o parte sau într'alta mai multă întindere soluțiilor finale.*

Pe lângă aceste învățăminte pe care le putem trage din evenimentele petrecute până azi, cred că este bine să reamintim și unele principii, care trebuie să formeze în mod constant directivele în conducerea politicii externe a unui stat, în condițiile grele în care se găsește România.

Intr'un conflict atât de general și în care sunt în luptă forțe atât de puternice, cumpătarea și dibăcia statelor mai mici trebuie să fie și mai mare. Ele își dau seamă că influența lor asupra rezultatelor nu poate avea un efect real decât în anumite condiții. Nici prin autoritatea diplomației lor sub actualul drept public internațional, nici prin forța militară, aceste state nu pot avea o acțiune de sine stătătoare și determinantă; ele pot însă la anumite momente și în anume situațiuni să facă să atârne cumpăna într'o parte sau într'alta. După cum zicea I. C. Brătianu în 1883: «Statele mici nu pot să facă o politică europeană, căci ele nu creiază evenimentele, nici nu le pot provoca, suprima sau amâna. Evenimentele vin create de puterile cele mari și nouă ni se impun». Această constatare nu făcea să crează pe I. Brătianu că un stat mic trebuie să se limiteze la un rol pur pasiv, ci din contră că el trebuie să se întărească cât se poate mai mult, pentru că atunci când vor

veni evenimentele puse de alții să știe să le facă față.

Dacă în dreptul actual al ginșilor autoritatea politică a statelor mici este proporționată întinderii lor, sunt unele din ele cari prin condițiile lor geografice și prin trecutul lor, *pot să-și sporească această autoritate legând-o de un interes general european sau mondial*. Situația Belgiei și a Olandei la Gurile Escautului și ale Rinului, a României la Gurile Dunărei, dau acestor trei state o importanță politică și economică care depășește întinderea și numărul populației lor. Dacă forța noastră nu poate din nenorocire să ne permită să luptăm ca statele mari pentru chestiuni de un ordin mai general, putem însă lega soarta noastră de aceea a libertății navigațiunii pe Dunăre și în Marea Neagră, de regimul strâmtoarelor dela Constantinopol și de nevoia de a păstra și întări aci la gurile Dunării un neam, și deci un stat național cât mai puternic, element de civilizație europeană. Cu cât politica noastră va fi mai bazată pe aceste interese, cu atât va fi mai ascultat glasul nostru.

Un stat mai mic nu trebuie în acelaș timp să uite că în ciocnirea unor forțe mai numeroase și puternice, ca cea la care asistăm azi, *o forță mai mică rău utilizată, nu numai poate să nu aibă nici un efect, dar să fie chiar zdrobită*. Ar fi cazul actual al Belgiei și al Serbiei, când Tripla Înțelegere ar fi învinsă. Acele state au fost târâte în luptă fără voia lor și n'au putut să urmeze pe

celelalte state secundare ale Europei, cărora instinctul lor de conservare le-au arătat primejdia și chiar inutilitatea unei participări a lor dela început într'un astfel de conflict.

In cursul evenimentelor *un stat mai mic poate însă găsi un moment favorabil de echilibru al forțelor beligerante*, când intrarea lui în joc să facă să atârne cumpăna într'o parte sau într'alta. Să ne amintim rolul important pe care l'am avut după prima respingere a Rușilor la Plevna, când mica armată română a oprit înaintarea Turcilor.

Intr'un conflict atât de general ca cel la care asistăm, fazele războiului vor fi lungi și variate. Cei intrați dela început în luptă, vor trebui să menție efortul continuu, și de sigur, că în aceste condiții rezerva pentru rezistență a statelor mai mici fiind mai redusă, ele pot ajunge la momentul final și decisiv cu totul istovite. Toată dibăcia pentru un stat secundar este de a-și păstra cumpătul pentru ca cu judecata limpede și rece să-și aleagă în acest scop momentul cel mai favorabil: dând atunci maximul de efort, să poată obține maximul de efect. Roadele acestei acțiuni a lui pot fi și mai asigurate prin concordarea ei cu aceia a altor factori rămași și ei până aci în rezervă. Sporirea manifestațiilor de simpatie ce am avut totdeauna pentru Italia, este un semn că bunul simț al maselor celor mart, este câteodată mai prețios decât prevederea unor oameni politici.

Revenind acum la condițiile speciale pe care războiul general le creiază intereselor noastre

puse în joc, rămâne să ne întrebăm care din ele sunt prielnice și care potrivnice acestor interese.

Conflictul general pune prin războiul austro-rus, după cum am arătat mai sus, chestia apărării existenței neamului nostru. Precum la 1912, când nu noi am pus chestia rectificării hotarelor Dobrogei și împărțirea Imperiului Otoman, tot astfel și azi acest război pune în joc condiții noi de existență pentru neamul și statul nostru. Azi în locul telegramelor ce ni se trimeteau prin 1897 din Petrograd de cei doi împărați Franz-Iosef și Nicolae, sfătuindu-se la liniște și pace, suntem îndemnați dintr'o parte și dintr'alta să intrăm în luptă pentru revendicările noastre naționale. În lupta de distrugere pe care fiecare imperiu o proclamă contra celuilalt, aceleași state ne recunosc unele drepturi a căror enunțare chiar ar fi fost considerată din partea unui stat mai mic ca al nostru, ca o crimă de les-Europa. Puteam să urmărim cu îngrijorare soarta vitregă ce se creia fraților noștri subjugăți, dar trebuia să ne înghițim durerea, întrebându-ne dacă fiecare zi ce trece nu va fi un pas înapoi pentru propășirea națională a neamului nostru.

Războiul general a pus în afară de noi chiar și în întregul lor chestiuni pe care nu nădăjduiam să le putem vedea puse în discuție nici chiar în vremea în care vor trăi copiii noștri. În desfășurarea lui ne-a arătat însă și primejdia în care s'ar găsi neamul și Statul nostru, ca odată

puse aceste interese, ele să nu fie rezolvite în concordanța cu interesele țării noastre.

Tot astfel războiul general pune după cum am văzut, chestia strâmților, Mării Negre și chiar a regimului viitor pe Dunărea de jos și la Porțile-de-Fer.

Putem fi oare mulțumiți și în privința acestor chestiuni vitale pentru noi de regimul la care sunt supuse? Negreșit nu. Inchiderea strâmților în timpul războiului balcanic și din nou acum, ne arată în toată goliciunea lui ce poate fi un regim de slăbiciune sau de exclusivitate. Marea Neagră este un lac închis pe care să războesc numai flotele a două mari puteri; iar Dunărea română, liberă la gurile ei prin comisiunea europeană, este strangulată la cele două eșuri ale sale: spre marea liberă și spre interiorul Europei, prin regimul dela Dardanele și cel medieval stabilit fără drept de Unguri la Porțile-de-Fer.

Deci orice schimbare a regimului actual în sensul unei garantări mai eficace a intereselor generale, nu poate să nu ne fie spre folos.

Resolvirea acestor chestii de interes european, făcută ca urmare a unui conflict la care parti, cipă toate statele mari, nu va putea fi făcută decât cu ciocnirea tuturilor acestor interese, nu în mod exclusiv și pe cale de transacție, cum ar fi ieșit din diferendul între două state direct interesate.

În al treilea rând, puterile în lupta de distrugere ce duc unele în contra altora, în urma des-

echilibrului ce va produce roadele victoriei lor chiar, vor avea, mai cu seamă în viitor nevoie de ajutoare. Sporirea pe care fiecare grupare o făgăduiește azi unor state mai mici, nu este isvorită numai din dorința de a recunoaște drepturi naționale, dar pentru a întări aceste state, cu rezerva tutelei lor, pentru ziua de mâine. Ori în ce parte ar fi victoria apare pentru toți nevoia unui stat mai puternic la gurile Dunărei. Numai greșelile noastre ar putea face ca această întărire să fie făcută în dauna și nu în folosul nostru.

Războiul general vine după cele balcanice din 1912 și 1913, adică după ce s'a lămurit situația respectivă a statelor din această peninsulă, după ce orice veleitate de ocupare peste Dunăre s'a sfârșit pentru noi, după ce atitudinea pe care Bulgaria o avea față de noi dela 1900 încoace a găsit o contragreutate în aceia a Greciei și a Serbiei și în slăbirea Turciei europene.

Un război general izbucnit înaintea păcei dela București, ne-ar fi găsit într'o situație mai pre cară ca cea de azi. Evenimentele din 1913 au creiat interese comune cu unele regate dela Sud, interese de care putem ține seamă mai cu siguranță în atitudinea noastră viitoare.

De altă parte pregătirea făcută cu privilegiul mobilizării din 1913 și a păcei dela București ne-au făcut să sporim atât forța materială de care putem dispune, cât și autoritatea morală, de care orice stat are nevoie pentru apărarea drepturilor sale.

Acele evenimente au contribuit să lămurească și conștiința națională, cam adormită înainte de 1913, și să formeze unitatea acestei conștiințe, necesară pentru orice faptă mare,

* * *

Interese vitale de ale statului și neamului nostru sunt puse de evenimentele mari și grave de azi; ele să arată în condiții favorabile nouă și ne găsesc în situație de a le apăra și servi. Desfășurarea conflictului general lămurind din ce în ce mai mult atitudinea tututor, pare că vine să înesnească situațiunea ce ni se creiază.

Dar să nu uităm că auspiciile favorabile sub care să prezintă pentru noi aceste evenimente, dacă sunt condiții necesare, ele nu sunt și cele esențiale ale isbândeii finale. Ciocnirea forțelor puternice ce sunt în joc, pot crea la momente date situații de cumpănă favorabilă și altor factori, ea poate fi însă și prilej de primejdii foarte mari.

O acțiune chibzuită și paralelă cu el în mijlocul unui curent puternic dar favorabil poate duce la liman; o carmuire greșită sau în contra acestui curent, poate să răstoarne vasul și să primejduiască existența lui chiar.

Cu serlozitate, cu chibzuire și cumpătare, neperzând nici un minut pentru întărirea noastră sufletească și materială, să pare că și de rândul acesta România este ajutată de acel D-zeu al

părinților noștri, care din două provincii subjugate a făcut regatul român de sine stătător.

De o singură primejdie să ne temem de ușurință și de greșelile noastre proprii. Ele ar putea fie să anuleze condițiile favorabile ce ni se pregătesc, fie prin pierderea conștiinței realității, să pue în joc în mijlocul unei zdruncinări nemai-pomenite, existența chiar a statului nostru, și deci a neamului românesc.

BIBLIOTECA POLITICĂ

		Bani
No. 1.	<i>Crize de Stat</i> , de Vintilă I. Brătianu	0,60
” 2.	<i>Politica noastră externă</i> , de I. G. Duca	0,50
” 3.	<i>Mediațiunea în rectificarea graniței Dobrogei de</i> Em. Culoglu.	0,60
” 4.	<i>Constatări</i> , de Victor N. Popp	0,60
” 5.	<i>Bugetul</i> , de Vintilă I. Brătianu	0,60
” 6.	<i>Viața noastră publică</i> , de George Corbescu	0,60
” 7.	<i>Considerațiuni generale asupra reformelor agrare</i> <i>și asupra exproprierei</i> de Dr. G. D. Creangă	0,60
” 8.	<i>Relele organice ale armatei noastre</i> de Gr. Tă- tărescu.	0,60
” 9.	<i>Exproprierea și modalitatea aplicărei ei</i> , de Const. Gh. Pietraru	0,60
” 10.	<i>Scumpirea traiului</i> de G. C. Dragu.	0,60
” 11.	<i>O pagină din istoria parlamentară a României</i> de G. Meitani	0,60
” 12.	<i>Invățăminte : Politica externă și Reformele libe- rale</i> , de V. I. Brătianu.	0,60
” 13.	<i>Armata în 1913</i> , de General Gr. Crăiniceanu	0,50
” 14.	<i>Prezentul și viitorul cooperației sătești în Româ- nia</i> , de I. Răducanu	0,60
” 15.	<i>Modificări de adus unor dispozițiuni din Consti- tuțiune</i> , de C. M. Sipsom.	0,60
” 16.	<i>Principii de reorganizare a Senatului</i> de Anibal Teodorescu	0,60
” 17.	<i>Interesele României în actualul război</i> de Vintilă I. Brătianu	0,50